

Analýza rodového a vekového zloženia fyzických osôb – podnikateľov v roku 2011

Bratislava, marec 2013

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Vývoj a stav fyzických osôb – podnikateľov v roku 2011.....	5
3. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov	6
4. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov.....	9
5. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov.....	11
6. Štruktúra začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2011	15
7. Porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	21
8. Vybrané postoje obyvateľov k podnikaniu	23
9. Záver.....	29

1. Úvod

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia.

Napriek tomu, že dostupnosť relevantných štatistických údajov o podnikateľskom sektore na Slovensku sa každoročne zvyšuje, informácie o rodovej a vekovej dimenzii podnikania sú často dostupné len vo veľmi obmedzenej miere. Za účelom zvýšenia dostupnosti relevantných údajov v tejto oblasti Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania každoročne spracúva hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku.

Odporúčanie na pravidelnej báze vyhodnocovať údaje o postavení žien v podnikateľskom sektore na národnej úrovni vychádza aj z *Akčného plánu pre podnikanie 2020*¹, ktorý Európska komisia zverejnila v januári 2013. Potrebu vyhodnocovania rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku podčiarkuje aj skutočnosť, že zastúpenie žien v podnikaní na Slovensku je jedno z najnižších v rámci krajín EÚ a podiel mladých podnikateľov na celkovej počte podnikateľov má každoročne klesajúci charakter. Podpora podnikania znevýhodnených skupín obyvateľstva na Slovensku, ako sú ženy či mladí, bude preto do budúcnosti potrebné venovať zvýšenú pozornosť. Vytvorenie, ako aj ďalšie rozvíjanie existujúcich podporných nástrojov pre tieto skupiny podnikateľov na národnej, ako aj európskej úrovni zo strany rozhodujúcich stakeholderov, môže napomôcť dlhodobo udržať ekonomický rast a podporiť zamestnanosť. Bez pravidelného monitorovania rodových a vekových aspektov podnikania by nebolo možné presne vyhodnotiť mieru naplňovania jednotlivých priorít a cieľov týchto nástrojov.

Cieľom vypracovaného materiálu je na základe dostupných údajov vyhodnotiť rodovú a vekovú štruktúru fyzických osôb – podnikateľov, ktorí tvoria najpočetnejšiu skupinu podnikateľov na Slovensku. V jednotlivých kapitolách materiálu sú prezentované štatistické údaje popisujúce rodovú a vekovú štruktúru jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov, s dôrazom na kategóriu živnostníkov, ktorá predstavuje 93 % podiel na celkovej počte fyzických osôb – podnikateľov.

Rodová a veková štruktúra je okrem jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov analyzovaná aj z pohľadu odvetvového zamerania a regionálnej príslušnosti podnikateľov. Ako osobitná kategória sú hodnotení mladí podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov a podnikatelia, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2011. Súčasťou materiálu je aj porovnanie postavenia podnikajúcich žien a vybraných postojov obyvateľov k podnikaniu na Slovensku a v ostatných krajinách EÚ.

Hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry vychádza zo spracovania údajov z Registra organizácií Štatistického úradu SR, na základe ktorých bolo možné vyhodnotiť rodovú a vekovú štruktúru za kategóriu fyzických osôb – podnikateľov.

¹ Zdroj: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:EN:PDF>

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania ďakuje pracovníkom Odboru registrov a klasifikácií Štatistického úradu SR za poskytnutie údajových vstupov, na základe ktorých bolo možné rodovú a vekovú štruktúru fyzických osôb – podnikateľov spracovať.

2. Vývoj a stav fyzických osôb – podnikateľov v roku 2011

V roku 2011 bolo na Slovensku podľa údajov Štatistického úradu SR evidovaných 402 325 aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. Medziročne sa nížil počet fyzických osôb – podnikateľov o 1,9 %, čo predstavuje v poradí tretí medziročný pokles od roku 2009. Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov bolo v roku 2011 375 722 živnostníkov, 19 069 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 7 534 samostatne hospodáriacich roľníkov. Medziročný pokles bol spôsobený hlavne v dôsledku zníženia celkového počtu živnostníkov o 8 480 (o 2,2 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov o 194 (o 2,5 %). Počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach sa medziročne narástol o 691 (o 3,8 %). Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov (402 325) bolo podľa počtu zamestnancov 99 % v kategórii mikro podnikateľov (0-9, vrátane podnikateľov s nezisteným počtom zamestnancov) a 1 % v kategórii malých podnikateľov (10-49).

Z pohľadu odvetvovej štruktúry živnostníkov patria medzi najvýznamnejšie odvetvia (podľa SK NACE) obchod so 101 502 (27,0 %) živnostníkmi, stavebníctvo s 86 384 (23,0 %) živnostníkmi, priemysel s 61 110 (16,3 %) živnostníkmi a obchodné služby (sekcia SK NACE K až N) s 50 670 (13,5 %) živnostníkmi. V sektore dopravy a informácií (sekcia SK NACE H, J) pôsobilo v roku 2011 24 926 (6,6 %) živnostníkov, v ostatných službách (sekcia SK NACE O až S) 23 674 (6,3 %) živnostníkov, v ubytovaní a stravovaní 14 495 (3,9 %) živnostníkov a v pôdohospodárstve (sekcia SK NACE A) 12 961 (3,4 %) živnostníkov.

Najviac živnostníkov medziročne pokleslo v obchode (o 3 799), v priemysle (o 1 939), v stavebníctve (o 1 876) a v ubytovaní a stravovaní (o 510). Mierny rast počtu živnostníkov bol zaznamenaný iba v doprave a informáciách (o 55) a v pôdohospodárstve (o 24).

Z celkového počtu osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (19 069) pôsobilo podľa klasifikácie SK NACE 32,9 % v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení, 26,5 % v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, 22,0 % v oblasti právnych činností, 6,5 % v architektonických a inžinierskych činnostiach, 4,3 % vo veterinárnych činnostiach a 7,8 % v ostatných činnostiach.

Najviac živnostníkov v roku 2011 pôsobilo podľa údajov ŠÚ SR v Žilinskom kraji (58 612), v Bratislavskom kraji (56 581) a v Prešovskom kraji (55 132). V Nitrianskom kraji pôsobilo 46 120 živnostníkov, v Trenčianskom kraji 42 153 živnostníkov, v Trnavskom kraji 40 222 živnostníkov, v Banskobystrickom kraji 39 656 živnostníkov a Košickom kraji 37 246 živnostníkov. Z pohľadu jednotlivých okresov najviac živnostníkov podniká v okresoch Žilina (14 028), Nitra (11 975), Bratislava V (11 365), Prešov (10 803), Dunajská Streda (10 233) a Bratislava II (10 070). Najmenšie počty živnostníkov sú v okresoch Medzilaborce (616), Sobrance (855) a Poltár (980).

Osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach bolo registrovaných 4 006 v Bratislavskom kraji, 2 777 v Košickom kraji, 2 382 v Prešovskom kraji, 2 365 v Nitrianskom kraji, 2 163 v Banskobystrickom kraji, 1 919 v Žilinskom kraji, 1 818 v Trenčianskom kraji a 1 639 v Trnavskom kraji.

Z celkového počtu samostatne hospodáriacich roľníkov bolo 1 451 registrovaných v Nitrianskom kraji, 1 342 v Banskobystrickom kraji, 1 091 v Košickom kraji, 1 030 v Prešovskom kraji, 1 011 v Žilinskom kraji, 876 v Trnavskom kraji, 466 v Bratislavskom kraji a 267 v Trenčianskom kraji.

Podľa údajov štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚSR sa fyzické osoby - podnikatelia (fyzické osoby podnikatelia a nimi zamestnávané osoby) v roku 2011 podieľali na celkovej zamestnanosti v podnikateľskom sektore 35,7 % (v roku 2010 36,7 %).

V rámci jednotlivých odvetví dosahujú živnostníci 5,5 % podiel na tržbách za vlastné výkony a tovar v priemysle, 14,5 % podiel v obchode, 20,4 % podiel v doprave, 12,6 % podiel vo vybraných trhových službách a 34,3 % podiel na produkcii v stavebníctve.

3. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR bolo ku koncu roka 2011 72,3 % mužov a 27,7 % žien. Pri medzročnom porovnaní došlo k zvýšeniu podielu žien o 0,2 percentuálneho bodu (p.b.). V porovnaní s rokom 2007, od ktorého tieto údaje NARMSP vyhodnocuje, však podiel žien poklesol o 0,4 p.b.

Z pohľadu jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky v roku 2011 najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (53,5 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali u živnostníkov (26,5 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,9 %).

Tab. č.1: Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem od roku 2007

Rok/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
2011	26,5%	24,9%	53,5%	27,7%
2010	26,3%	24,8%	54,1%	27,5%
2009	26,5%	24,8%	54,7%	27,7%
2008	26,5%	24,5%	54,8%	27,6%
2007	27,0%	24,0%	55,1%	28,1%

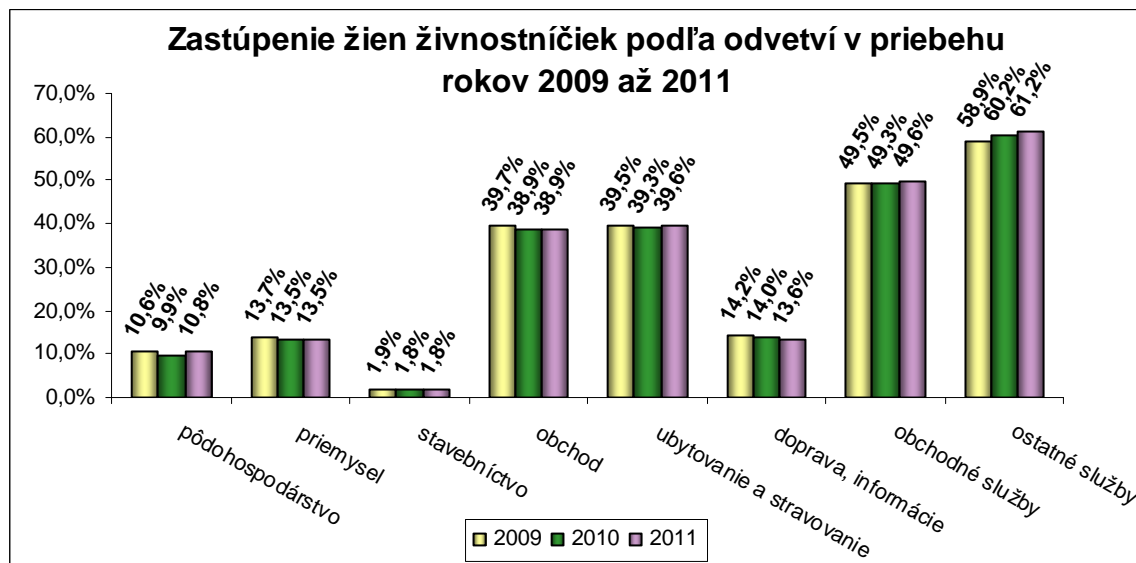
Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Zastúpenie žien živnostníčiek v rámci jednotlivých odvetví podľa SK NACE bolo v roku 2011 v intervale od 1,8 % v stavebníctve do 61,2 % v ostatných službách (sekcia SK NACE O až S). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien 10,8 % v pôdohospodárstve (sekcia SK NACE A), 13,5 % v priemysle, 38,9 % v obchode, 39,6 % v ubytovaní a stravovaní, 13,6 % v doprave a informáciách (sekcia SK NACE H, J) a 49,6 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N).

Zastúpenie žien živnostníčiek podľa jednotlivých odvetví od roku 2009 je znázornené v grafe č. 1. Z prezentovaných údajov v grafe č. 1 zároveň vyplýva nasledovné:

- viac ako priemerné zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky v nasledovných odvetviach: obchod, ubytovanie a stravovanie, obchodné služby, ostatné služby,
- zastúpenie žien sa v priebehu predchádzajúcich troch rokov mierne zvýšilo v nasledovných odvetviach: pôdohospodárstvo, ubytovanie a stravovanie, obchodné služby a ostatné služby.

Graf č.1

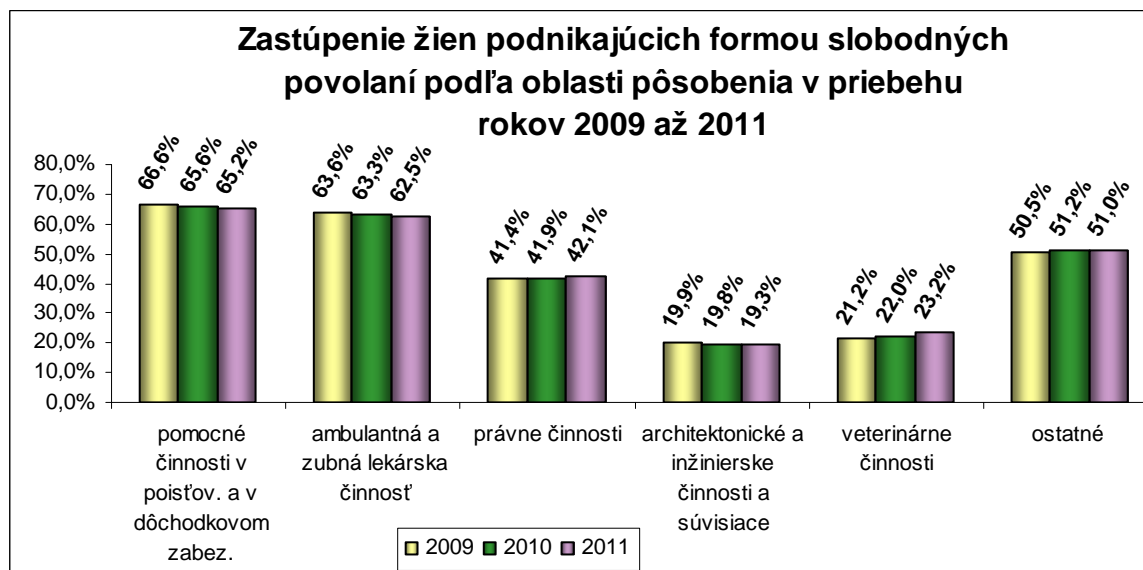
Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Zastúpenie žien, ktoré v roku 2011 podnikali ako slobodné povolania v jednotlivých odvetviach podľa SK NACE bolo v intervale od 19,3 % v oblasti architektonických a inžinierskych činností do 65,2 % v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení. V rámci ostatných oblastí pôsobenia dosiahol podiel žien 62,5 % v oblasti ambulantnej, zubnej a lekárskej činnosti, 42,1 % v oblasti právnych činností, 23,3 % v oblasti veterinárnych činností a 51,0 % v ostatných oblastiach.

Zastúpenie žien, ktoré v roku 2011 podnikali formou slobodných povolání podľa jednotlivých oblastí od roku 2009 je znázornené v grafe č. 2. Z grafu č. 2 zároveň vyplýva:

- viac ako priemerné zastúpenie majú ženy podnikajúce formou slobodných povolání v nasledovných oblastiach: pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení a v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti,
- zastúpenie žien sa v priebehu predchádzajúcich troch rokov mierne zvýšilo v nasledovných oblastiach: právne činnosti, veterinárne a ostatné činnosti.

Graf č.2

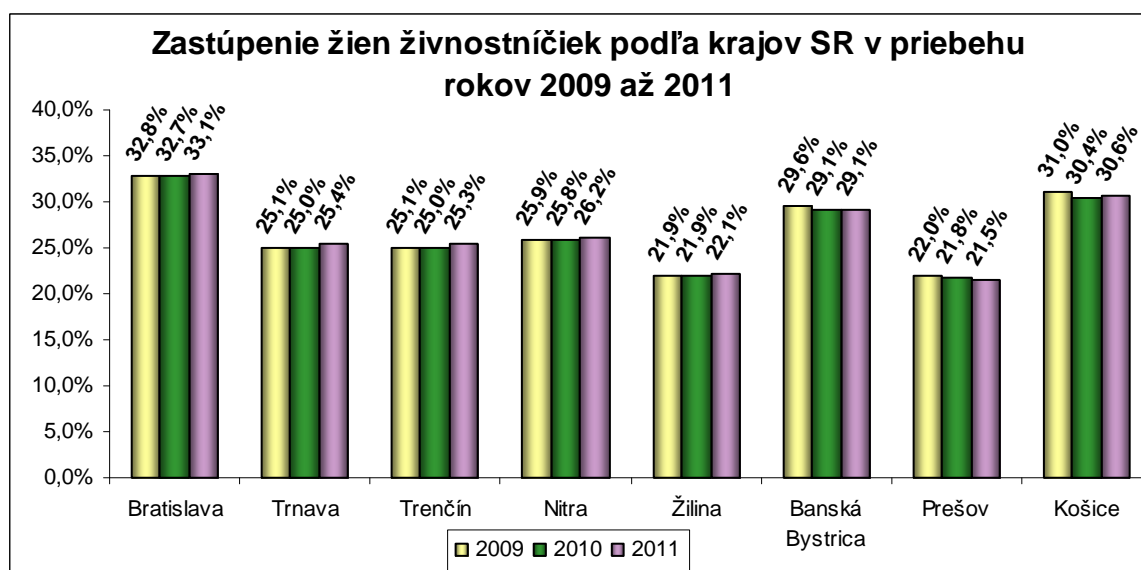
Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Z regionálneho hľadiska dosiahli ženy živnostníčky viac ako priemerné zastúpenie v roku 2011 v Bratislavskom kraji (33,1 %), Košickom kraji (30,6 %) a Banskobystrickom kraji (29,1 %). V ostatných krajoch dosahovali podiel od 21,5 % do 26,2 %, pričom v Prešovskom kraji to bolo 21,5 %, Žilinskom kraji 22,1 %, Trenčianskom kraji 25,3 %, Trnavskom kraji 25,4 % a v Nitrianskom kraji 26,2 %.

Zastúpenie žien živnostníčiek podľa jednotlivých krajov SR od roku 2009 je znázornené v grafe č. 3. Z grafu č. 3 zároveň vyplýva:

- zastúpenie žien živnostníčiek sa za obdobie predchádzajúcich troch rokov mierne zvýšilo v Bratislavskom kraji, Trnavskom kraji, Trenčianskom kraji, Nitrianskom a Žilinskom kraji,
- naopak pokles podielu žien bol zaznamenaný v Banskobystrickom kraji, Prešovskom a Košickom kraji.

Graf č.3

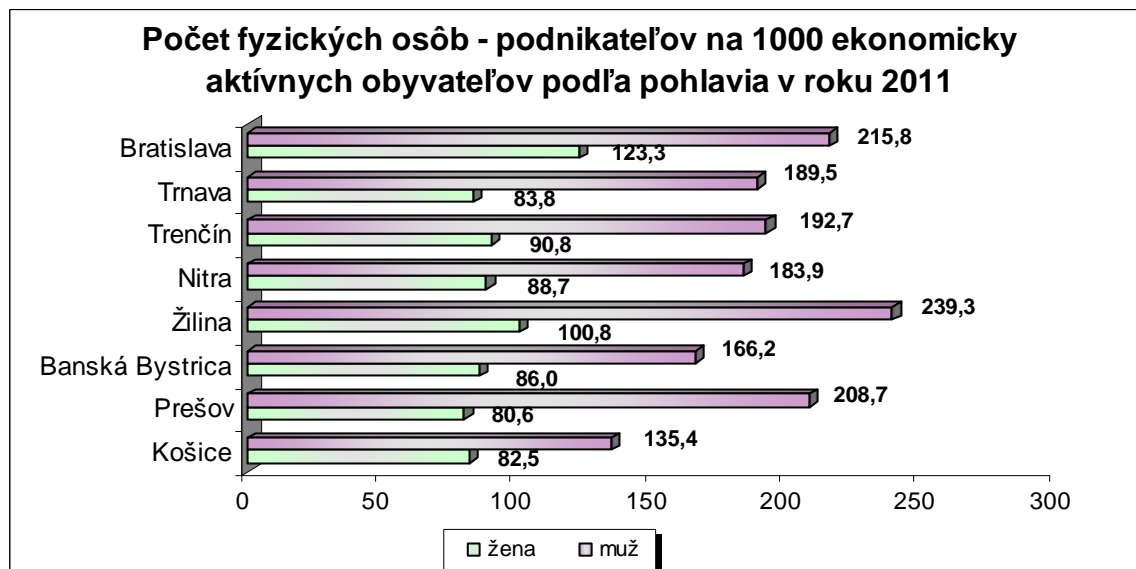
Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Z hľadiska posúdenia ekonomickej aktivity podnikajúcich mužov a žien v jednotlivých regiónoch je v grafe č. 4 znázornený ukazovateľ vyjadrujúci podiel počtu fyzických osôb – podnikateľov na celkovom počte ekonomicke aktívneho obyvateľstva podľa pohlavia a regiónu.

Najvyšší počet fyzických osôb (podnikateľov) – mužov na 1000 ekonomicke aktívnych obyvateľov v roku 2011 bol v Žilinskom kraji (239,3), Bratislavskom kraji (215,8) a Prešovskom kraji (208,7). Naopak najnižší počet bol zaznamenaný v Košickom kraji (135,4), Banskobystrickom kraji (166,2) a v Nitrianskom kraji (183,9). Najvyšší počet podnikajúcich fyzických osôb (podnikateľov) – žien na 1000 ekonomicke aktívnych obyvateľov v roku 2011 bol dosiahnutý v Bratislavskom kraji (123,3) a s výrazným odstupom v Žilinskom kraji (100,8). Naopak najnižšie počty boli zaznamenané v Prešovskom kraji (80,6), v Košickom (82,5) a v Trnavskom kraji (83,8).

Graf č.4

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

4. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií Štatistického úradu SR mali fyzické osoby – podnikatelia najväčšie zastúpenie vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (28,6 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 40 až 49-ročných (27,0 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (22,5 %). V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 14,7 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 7,2 % podnikateľov. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov prezentujúca obraz o vekovom zložení podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem je uvedená v tabuľke č. 2.

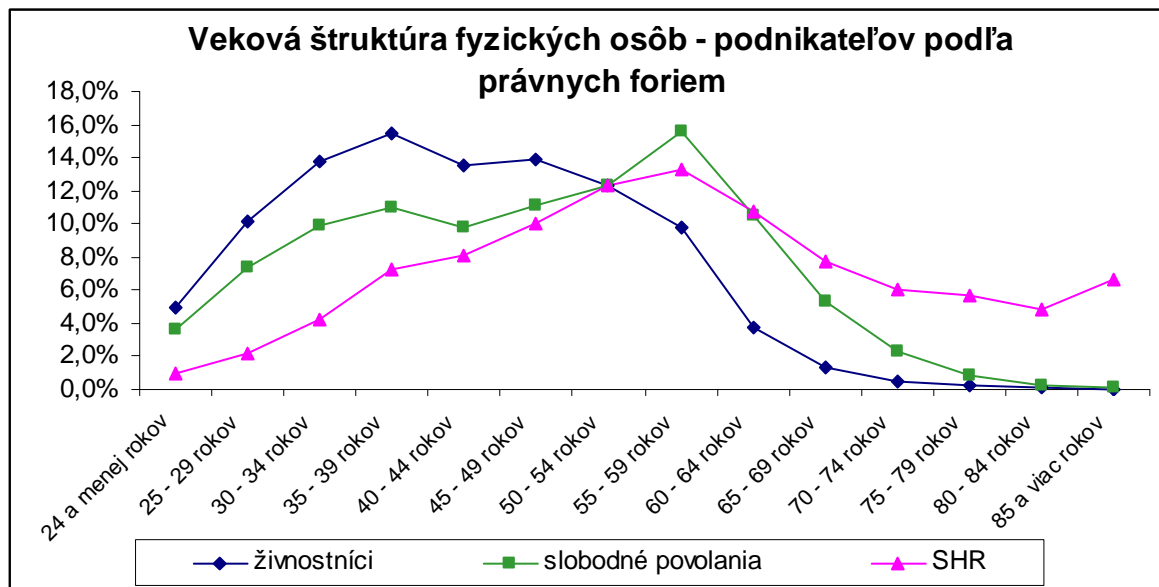
Tab. č. 2: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
Vek menej ako 30	15,2%	3,1%	10,9%	14,7%
Vek 30-39	29,3%	11,5%	20,9%	28,6%
Vek 40-49	27,4%	18,1%	20,8%	27,0%
Vek 50-59	22,2%	25,6%	27,9%	22,5%
Vek 60-69	5,1%	18,4%	15,9%	5,9%
Vek 70-79	0,7%	11,8%	3,2%	1,0%
Vek 80 a viac	0,1%	11,4%	0,4%	0,3%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné u súkromne hospodáriacich roľníkov (SHR) a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (podiel 50 a viacročných tvoril 67,2 % v prípade SHR a 47,4 % u slobodných povolanií). U živnostníkov dosiahol tento podiel 28,1 %. Naopak zastúpenie menej ako 30-ročných bolo najvýznamnejšie u živnostníkov (15,2 %), u SHR dosiahli len 3,1 % a v slobodných povolaniach 10,9 %. Grafické znázornenie vekovej štruktúry živnostníkov, samostatne hospodáriacich roľníkov a slobodných povolanií je uvedené v grafe č. 5.

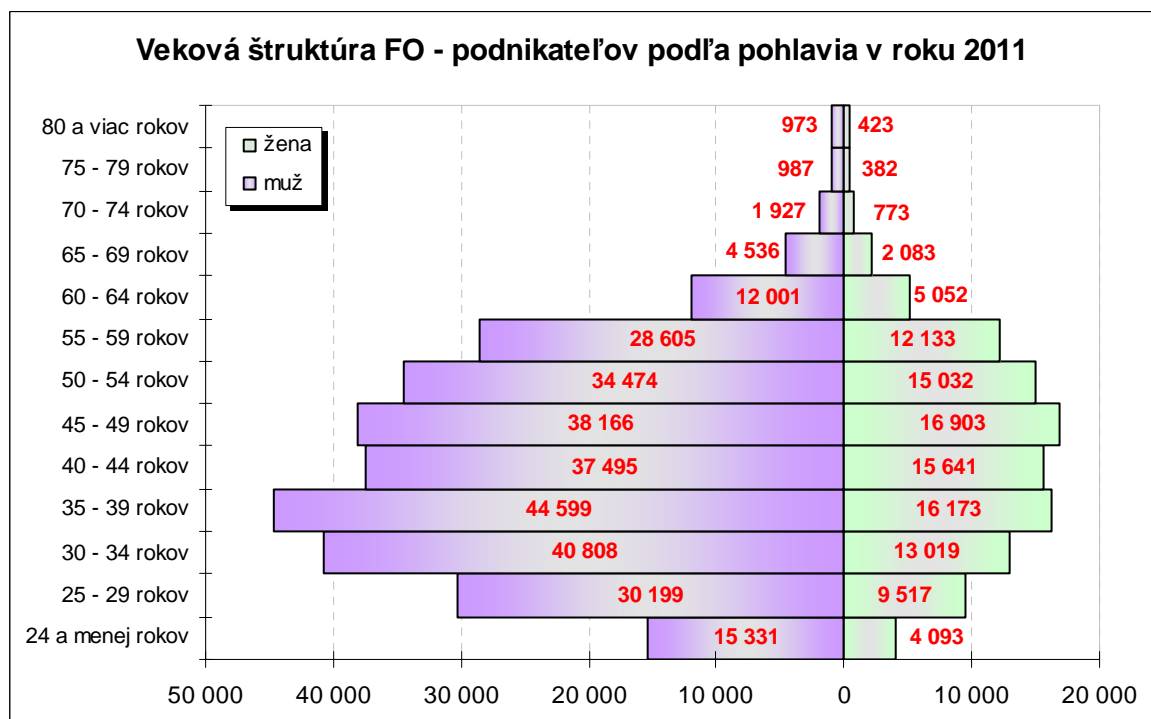
Graf č.5

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia, uvedená v grafe č. 8, znázorňuje výraznejšiu koncentráciu mužov v mladších vekových kategóriách 39 a menej ročných a naopak výraznejšiu koncentráciu žien v kategóriách 40 a viacročných. Pomerne výrazné zastúpenie vekovej kategórie 50 a viacročných aktívnych fyzických osôb – podnikateľov (29,7 %) si bude vyžadovať zvýšenú pozornosť z dôvodu blížiaceho sa dosiahnutia dôchodkového veku týchto podnikateľov. Z pohľadu právnych foriem najvýraznejšie zastúpenie 50 a viacročných je u SHR (67,2 %) a u slobodných povolání (47,4 %).

Graf č.6

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

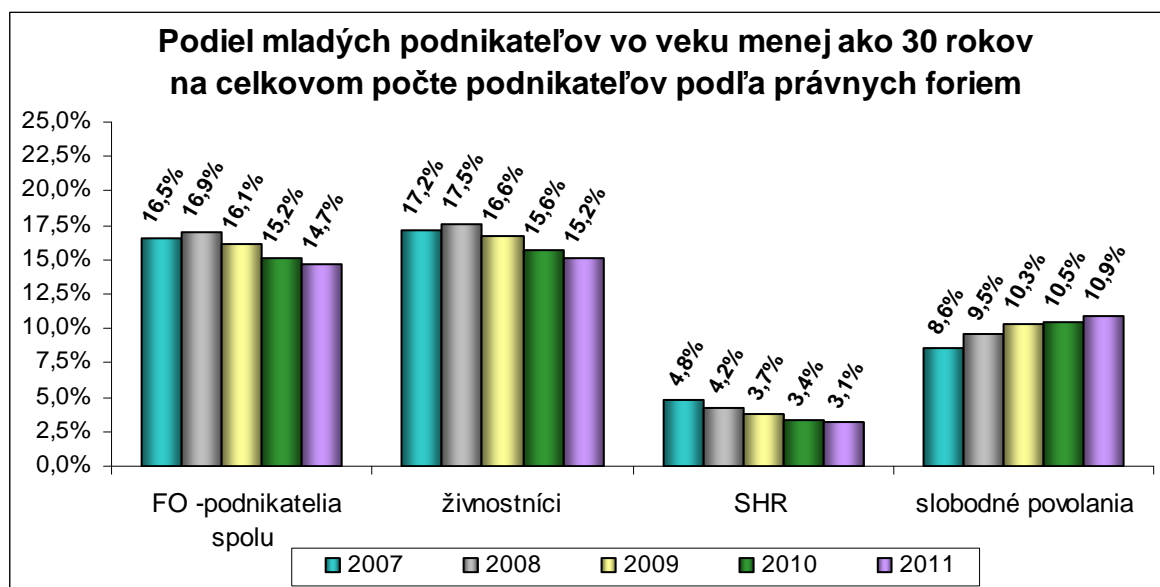
5. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

Na konci roka 2011 bolo z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov 14,7 % (v absolútnom vyjadrení 59 140) vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov. V medzioročnom porovnaní poklesol podiel mladých podnikateľov o 0,5 p.b. V rámci jednotlivých právnych foriem dosiahlo najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov v kategórii živnostníkov (15,2 %). Podstatne nižšie zastúpenie tejto vekovej kategórie bolo zaznamenané v slobodných povolaniach (10,9 %). V rámci kategórie samostatne hospodáriacich roľníkov dosiahlo zastúpenie mladých do 30 rokov len 3,1 %, čo svedčí o veľmi nízkom záujme mladých ľudí o túto formu a oblasť podnikania. Zastúpenie mladých podnikateľov do 30 rokov podľa jednotlivých právnych foriem od roku 2007 je znázornené v grafe č. 7.

Postavenie mladých podnikateľov na celkovom počte podnikateľov v dlhšom časovom horizonte nevykazuje zámky pozitívneho vývoja. Ako vyplýva z nižšie uvedeného grafu, podiel mladých podnikateľov zaznamenal od roku 2007 pokles o 1,8 p.b. V tejto súvislosti je však potrebné poznamenať, že znižovanie podielu mladých podnikateľov z dlhodobého hľadiska súvisí aj s nepriaznivým demografickým vývojom na Slovensku. Podiel obyvateľstva Slovenska vo veku od 18 do menej ako 30 rokov na celkovom počte obyvateľov sa každoročne znižuje a od roku 2007 súhrne poklesol o 2,3 p.b.

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem je trend znižovania podielu mladých podnikateľov zreteľný v kategórii živnostníkov, ako aj samostatne hospodáriacich roľníkov. Jedinou právnou formou, v rámci ktorej dochádza ku každoročnému zvyšovaniu podielu mladých podnikateľov sú slobodné povolania.

Graf č.7

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Z hľadiska rodového rozdelenia tvoria muži 77,0 % podiel z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov do 30 rokov a ženy predstavujú 23,0 % podiel, čo je o 4,7 p.b. menej ako u fyzických osôb – podnikateľov spolu. Plnenie rodičovských povinností zo strany žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov sa prirodzene odráža na nižšej miere podnikania žien

v tomto veku. V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (54,9 %). 21,9 % mali ženy zastúpenie v rámci kategórie živnostníkov a 18,6 % v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov.

Tab. č. 3: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy

Rod/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
Muž	78,1%	81,4%	45,1%	77,0%
žena	21,9%	18,6%	54,9%	23,0%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých odvetví je uvedená v tabuľke č. 4 a v grafe č. 10. Z pohľadu jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podniká v stavebníctve (30,2 %, čo je o 7,2 p.b. viac ako u živnostníkov spolu), v obchode (21,6 %, čo je o 5,5 p.b. menej ako u živnostníkov spolu), v priemysle (15,8 %) a v obchodných službách (11,2 %, čo je o 2,9 p.b. menej ako u živnostníkov spolu). Naopak najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov pôsobí v oblasti ubytovania a stravovania (2,8 %), doprave a informáciách (7,6 %), ostatných službách (6,6 %) a v pôdohospodárstve (4,3 %).

Tab. č. 4: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov (v %)

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
pôdohospodárstvo	3,4%	4,3%	10,8%	7,4%
priemysel	16,3%	15,8%	13,5%	7,6%
stavebníctvo	23,0%	30,2%	1,8%	1,7%
obchod	27,0%	21,6%	38,9%	36,4%
ubytovanie a stravovanie	3,9%	2,8%	39,6%	37,3%
doprava, informácie	6,6%	7,6%	13,6%	12,9%
obchodné služby	13,5%	11,2%	49,6%	47,1%
ostatné služby	6,3%	6,6%	61,2%	70,8%
Spolu	100%	100%	26,5%	21,9%

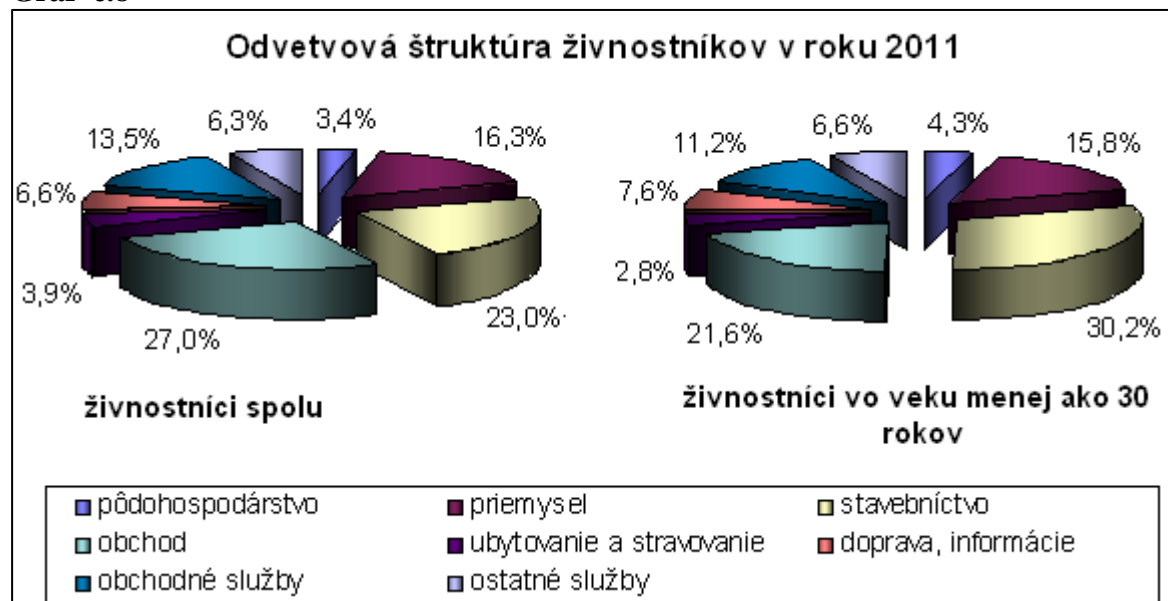
Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Viac ako dvoj tretinové zastúpenie (70,8 %) dosahujú ženy živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v odvetví ostatných služieb, v obchodných službách dosahujú 47,1 %, v ubytovaní a stravovaní 37,3 % a v obchode 36,4 %. Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov majú ženy v stavebníctve (1,7 %), priemysle (7,6 %) a v pôdohospodárstve (7,4 %).

Na základe prezentovaných hodnôt v tabuľke č. 4 môžeme skonštatovať nasledovné:

- pre živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: stavebníctvo, doprava a informácie, pôdohospodárstvo a ostatné služby,
- zastúpenie žien vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie iba v odvetví ostatných služieb.

Graf č.8

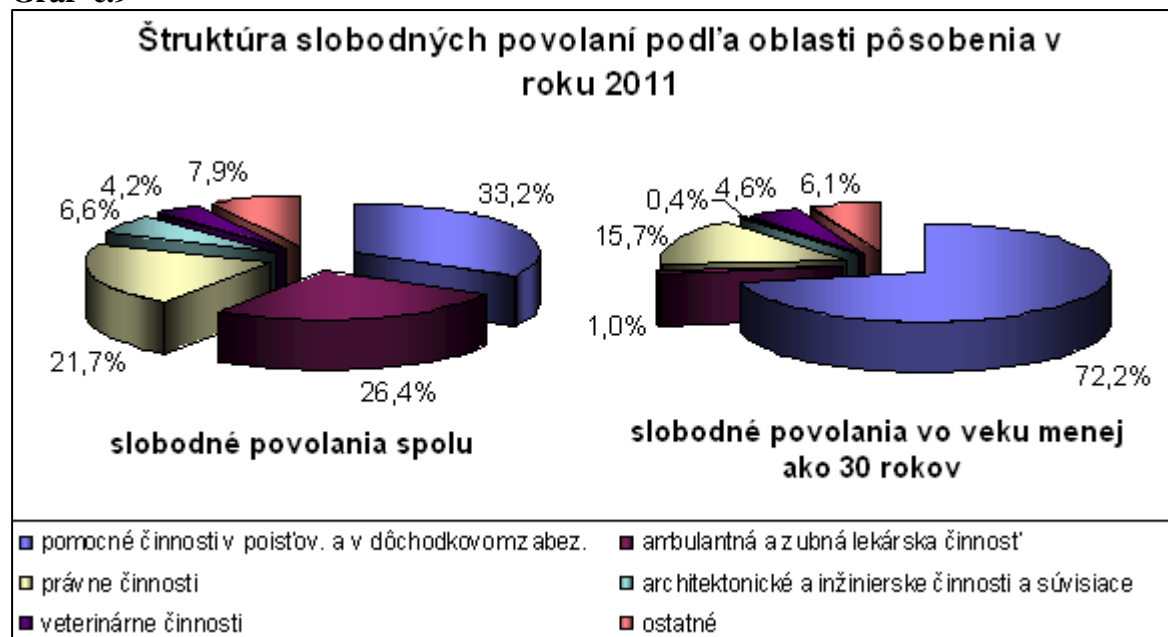

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Viac ako 72 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (zastúpenie žien bolo 65,2 %), 15,7 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti právnych činností (zastúpenie žien bolo 42,1 %) a 4,6 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti veterinárnych činností (zastúpenie žien bolo 23,2 %).

V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolanií spolu, pôsobia osoby mladšie ako 30 rokov vo väčšej miere v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení a naopak, menej atraktívnou oblasťou pre túto skupinu mladých podnikateľov je oblasť ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti.

Graf č.9

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 5. Najviac živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo na konci roku 2011 v Žilinskom kraji (20,8 %). Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v intervale od 8,7 % v Košickom kraji, do 16,1 % v Prešovskom kraji.

Viac ako priemerné mali zastúpenie ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v Bratislavskom kraji (32,3 %), Košickom kraji (26,7 %), Banskobystrickom kraji (24,1 %), Nitrianskom (23,6 %) a Trnavskom kraji (23,4 %). V ostatných krajoch dosahovali ženy – živnostníčky podiel od 15,2 % (Žilinský kraj) do 21,9 % (Trenčiansky kraj).

Tab. č. 5: Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov (v %)

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
Bratislava	15,1%	11,5%	33,1%	32,3%
Trnava	10,7%	10,1%	25,4%	23,4%
Trenčín	11,2%	11,4%	25,3%	21,9%
Nitra	12,3%	11,4%	26,2%	23,6%
Žilina	15,6%	20,8%	22,1%	15,2%
Banská Bystrica	10,5%	10,1%	29,1%	24,1%
Prešov	14,7%	16,1%	21,5%	16,9%
Košice	9,9%	8,7%	30,6%	26,7%
Spolu	100,0%	100 %	26,5%	21,9%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 6.

Tab. č. 6: Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov (v %)

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov
Bratislava	20,5%	16,7%	47,5%	50,3%
Trnava	8,7%	10,3%	54,3%	57,1%
Trenčín	9,5%	9,0%	56,7%	64,1%
Nitra	12,4%	15,0%	58,4%	58,1%
Žilina	10,1%	9,7%	57,1%	57,5%
Banská Bystrica	11,4%	12,3%	53,5%	50,0%
Prešov	12,6%	10,8%	52,6%	57,0%
Košice	14,7%	16,3%	53,6%	50,9%
Spolu	100%	100,0%	53,5%	54,9%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

6. Štruktúra začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2011

V tejto časti materiálu je prezentovaná analýza rodovej a vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roku 2011. V rámci tejto kapitoly je vyhodnotená aj odvetvová štruktúra začínajúcich podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem. Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roku 2011 (38 730) bolo 69,9 % mužov a 30,1 % žien. V porovnaní s rokom 2010 sa podiel žien v kategórii začínajúcich podnikateľov znížil o 0,5 p.b. 50,2 % podiel dosahovali ženy, začínajúce podnikateľky v roku 2011, u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. Podstatne nižšie zastúpenie mali ženy u samostatne hospodáriacich roľníkov (32,4 %) a živnostníkov (29,5 %).

Pri porovnaní podielu zastúpenia žien u začínajúcich podnikateľov, v porovnaní s celkovou skupinou podnikateľov, môžeme pozorovať výraznejšie zastúpenie žien, začínajúcich podnikateľiek, v kategórii živnostníkov (o 3 p.b.) a samostatne hospodáriacich roľníkov (7,5 p.b.). Naopak, nižšie zastúpenie žien, začínajúcich podnikateľiek, v porovnaní s celkovou skupinou podnikateľov, je zreteľné v kategórii slobodných povolání.

Tab. č. 7: Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roku 2011

Rod/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
muž	70,5%	67,6%	49,8%	69,9%
žena	29,5%	32,4%	50,2%	30,1%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov v roku 2011 podľa jednotlivých odvetví je prezentovaná v tabuľke č. 8. Najviac preferovanými odvetvami pre začiatok podnikania živnostníkov v roku 2011 bolo odvetvie stavebníctva (26,6 %, čo je o 3,6 p.b. viac ako u živnostníkov spolu), obchod (21,4 %, čo je o 5,6 p.b. menej ako u živnostníkov spolu), priemysel (15,3 %) a obchodné služby (15,0 %). Naopak najmenej novo začínajúcich živnostníkov začalo v roku 2011 podnikat' v oblasti ubytovania a stravovania (3,1 %), pôdohospodárstva (4,5 %), ostatných služieb (6,5 %) a v doprave a informáciách (7,6 %).

Tab. č. 8: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2011 (v %)

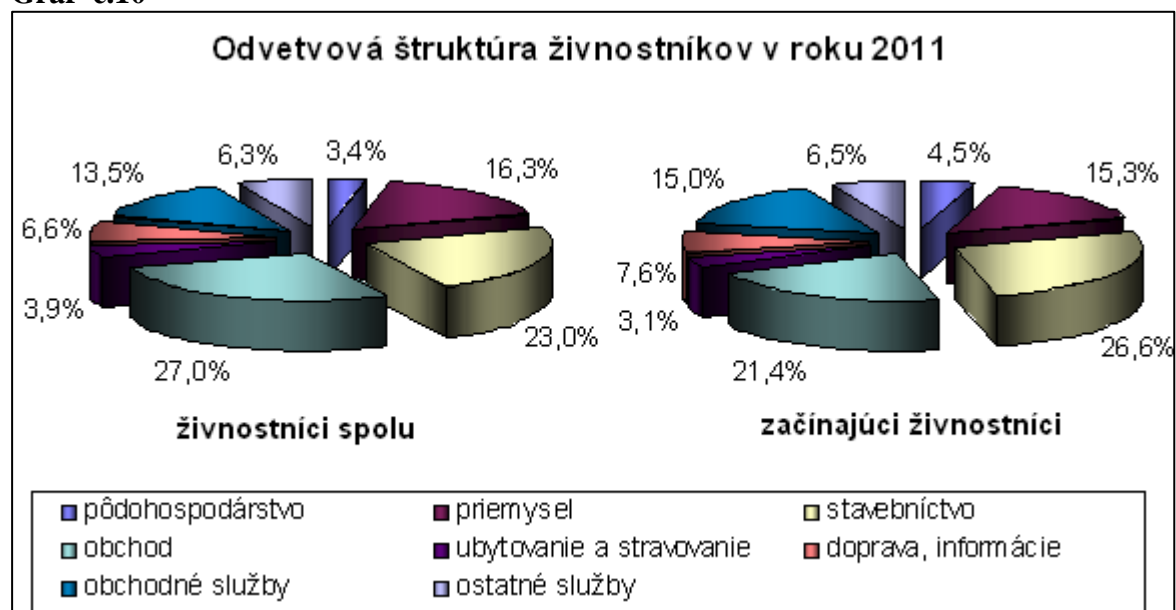
Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2011	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2011
pôdohospodárstvo	3,4%	4,5%	10,8%	20,4%
priemysel	16,3%	15,3%	13,5%	15,6%
stavebníctvo	23,0%	26,6%	1,8%	2,5%
obchod	27,0%	21,4%	38,9%	46,6%
ubytovanie a stravovanie	3,9%	3,1%	39,6%	50,1%
doprava, informácie	6,6%	7,6%	13,6%	14,1%
obchodné služby	13,5%	15,0%	49,6%	55,5%
ostatné služby	6,3%	6,5%	61,2%	70,5%
Spolu	100%	100%	26,5%	29,5%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Z celkového počtu živnostníkov, ktorí začali podnikateľ v roku 2011 v odvetví priemyselnej výroby bolo 3,7 % (o 2,5 p.b. menej ako u živnostníkov spolu) evidovaných súhrnne v sektoroch výroby stredne vysokej a vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti s stredne vysokou a vysokou intenzitou výskumu a vývoja), 60,1 % (o 4,9 p.b. viac ako u živnostníkov spolu) v sektoroch so stredne nízkou technologickej úrovňou a 36,2 % (o 2,4 p.b. menej ako u živnostníkov spolu) v sektoroch s nízkou technologickej úrovňou. Z celkového počtu živnostníkov, ktorí začali podnikateľ v roku 2011 v odvetví služieb (sekcia SK NACE G až S zahrňujúca súhrnne obchod a služby) bolo 32,6 % (o 6,4 p.b. viac ako u živnostníkov spolu) evidovaných v poznatkovo intenzívnych službách, ktoré sú v rozhodujúcej miere založené na využívaní poznatkov alebo znalostí z určitej disciplíny a 67,4 % (o 6,4 p.b. menej ako u živnostníkov spolu) v poznatkovo nenáročných službách.

Najvyšší podiel dosahujú novo začínajúce ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (70,5 %), obchodných služieb (55,5 %), ubytovania a stravovania (50,1 %) a v obchode (46,4 %). Naopak najmenšie zastúpenie v kategórii novo začínajúcich živnostníkov majú ženy v stavebníctve (2,5 %), priemysle (15,6 %), v doprave a informáciách (14,1 %) a v pôdohospodárstve (20,4 %). Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov dosiahlo v roku 2011, v porovnaní s celkovou skupinou živnostníkov, vyššie hodnoty vo všetkých odvetviach. Výrazne vyššie zastúpenie začínajúcich žien bolo zaznamenané v odvetví ubytovania a stravovania (o 10,5 p.b.), pôdohospodárstva (o 9,6 p.b.) a ostatných služieb (9,3 p.b.).

Graf č.10

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Odvetvová štruktúra začínajúcich podnikateľov – slobodných povolání, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roku 2011 je uvedená v tabuľke č. 9.

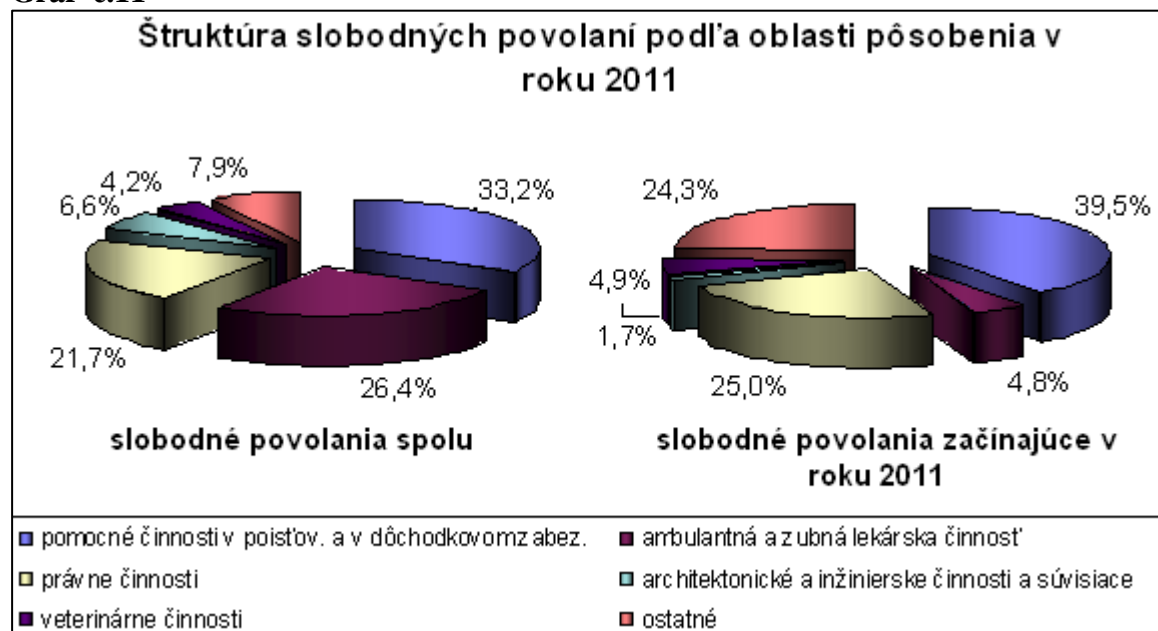

Tab. č. 9: Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach – slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2011 (v %)

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2011	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2011
pomocné činnosti v poisťov. a v dôchodkovom zabezpečení	33,2%	39,5%	65,2%	60,9%
ambulantná a zubná lekárska činnosť	26,4%	4,8%	62,5%	44,4%
právne činnosti	21,7%	25,0%	42,1%	44,9%
architektonické a inžinierske činnosti a súvisiace	6,6%	1,7%	19,3%	15,8%
veterinárne činnosti	4,2%	4,9%	23,2%	49,1%
ostatné	7,9%	24,3%	51,0%	41,8%
Spolu	100%	100%	53,5%	50,2%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Najviac preferovanými oblasťami pre začínajúcich podnikateľov v slobodných povolaniach boli pomocné činnosti v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (39,5 %, čo je o 6,3 p.b. viac ako u slobodných povolaní spolu), právne činnosti 25,0 % a ostatné oblasti 24,3 %. V rámci ostatných oblastí mali najväčšie zastúpenie pomocné činnosti finančných služieb okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia (9,9 %) a ostatná osobná pozemná doprava (7,1 %). Viac ako priemerné mali zastúpenie ženy u osôb podnikajúcich ako slobodné povolania, ktoré začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2011 v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (60,9 %).

Graf č.11

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Pri pohľade na regionálnu štruktúru živnostníkov je zrejmé, že najviac živnostníkov začalo v roku 2011 podnikat' v Žilinskom (17,5 %) a Prešovskom kraji (16,8 %). Naopak najmenej začínajúcich živnostníkov pôsobilo v roku 2011 v Trnavskom (8,9 %) a Košickom

kraji (10,8 %). Regionálna štruktúra a zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 10.

Tab. č. 10: Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien podľa krajov SR – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2011 (v %)

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2011	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2011
Bratislava	15,1%	11,0%	33,1%	40,6%
Trnava	10,7%	8,9%	25,4%	31,9%
Trenčín	11,2%	11,3%	25,3%	29,0%
Nitra	12,3%	12,1%	26,2%	29,4%
Žilina	15,6%	17,5%	22,1%	24,5%
Banská Bystrica	10,5%	11,6%	29,1%	31,4%
Prešov	14,7%	16,8%	21,5%	22,8%
Košice	9,9%	10,8%	30,6%	32,8%
Spolu	100,0%	100,0%	26,5%	29,5%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Nadpriemerné zastúpenie mali ženy živnostníčky, ktoré začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2011 v Bratislavskom kraji (40,6 %), Košickom kraji (32,8 %), Trnavskom kraji (31,9 %) a v Banskobystrickom kraji (31,4 %).

Najviac osôb, ktoré začali v roku 2011 vykonávať svoju podnikateľskú činnosť ako slobodné povolania pôsobili v Bratislavskom (22,9 %, zastúpenie žien bolo 42,3 %) a v Košickom kraji (18,0 %, zastúpenie žien bolo 54,4 %). Viac ako priemerné mali zastúpenie ženy v Prešovskom kraji (59,5 %), Žilinskom kraji (55,3 %), Košickom kraji (54,4 %) a v Trnavskom kraji (52,7 %).

Tab. č. 11: Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien – slobodné povolania spolu a osoby začínajúce podnikat' ako slobodné povolania v roku 2011 (v %)

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2011	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2011
Bratislava	20,5%	22,9%	47,5%	42,3%
Trnava	8,7%	8,2%	54,3%	52,7%
Trenčín	9,5%	9,5%	56,7%	49,1%
Nitra	12,4%	10,8%	58,4%	47,5%
Žilina	10,1%	9,1%	57,1%	55,3%
Banská Bystrica	11,4%	11,3%	53,5%	48,4%
Prešov	12,6%	10,2%	52,6%	59,5%
Košice	14,7%	18,0%	53,6%	54,4%
Spolu	100,0%	100,0%	53,5%	50,2%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov uvedená v tabuľke č.12 a v grafe č. 12 prezentuje obraz o vekovom zložení začínajúcich živnostníkov podľa jednotlivých vekových kategórií. Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR mali najväčšie zastúpenie začínajúci živnostníci vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov (40,1 %), následne v kategórii 30 až 39 rokov (30,5 %), v kategórii 40 až 49 rokov (17,7 %) a v kategórii 50 až 59 rokov (10,0 %).

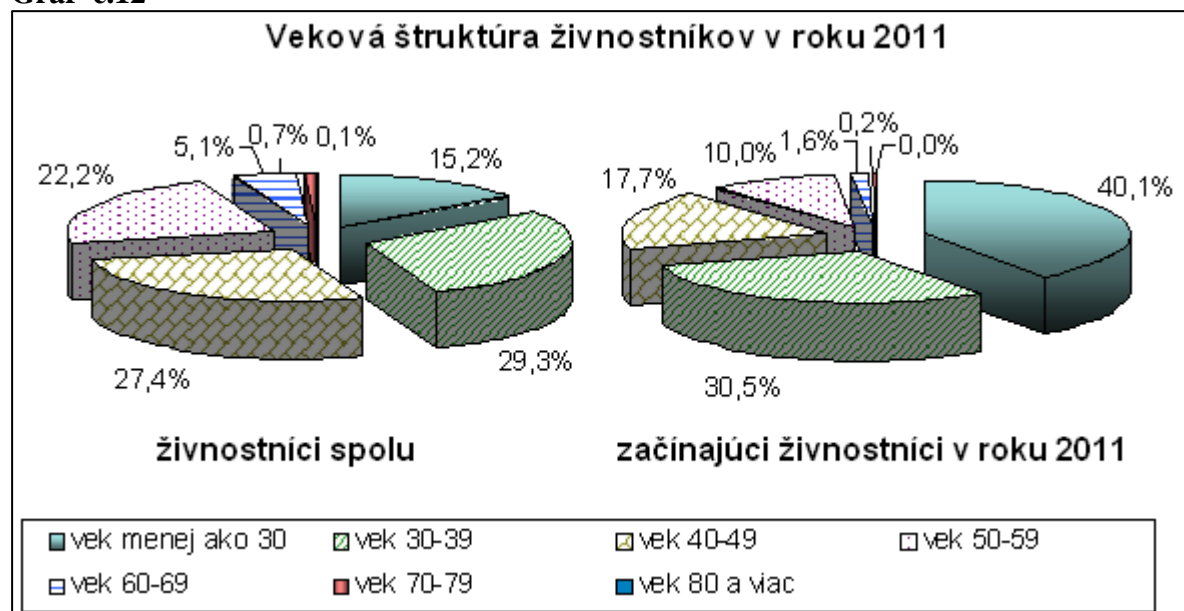
Tab. č. 12: Veková štruktúra živnostníkov v roku 2011 podľa pohlavia – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2011 (v %)

Vek	živnostníci spolu			začínajúci živnostníci v roku 2011		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
menej ako 30	15,2%	16,1%	12,5%	40,1%	42,9%	33,1%
30-39	29,3%	30,0%	27,2%	30,5%	29,6%	32,7%
40-49	27,4%	26,5%	30,2%	17,7%	16,6%	20,3%
50-59	22,2%	21,5%	23,9%	10,0%	9,4%	11,5%
60-69	5,1%	5,1%	5,3%	1,6%	1,4%	2,2%
70-79	0,7%	0,7%	0,7%	0,2%	0,1%	0,2%
80 a viac	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Začínajúcich živnostníkov bolo vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov o 24,9 p.b. viac ako v celkovej populácii živnostníkov, vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov o 1,2 p.b. viac a naopak menej vo vekových kategóriách 40 až 49 rokov (o 9,7 p.b.), 50 až 59 rokov (o 12,2 p.b.) a vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (o 4,1 p.b.).

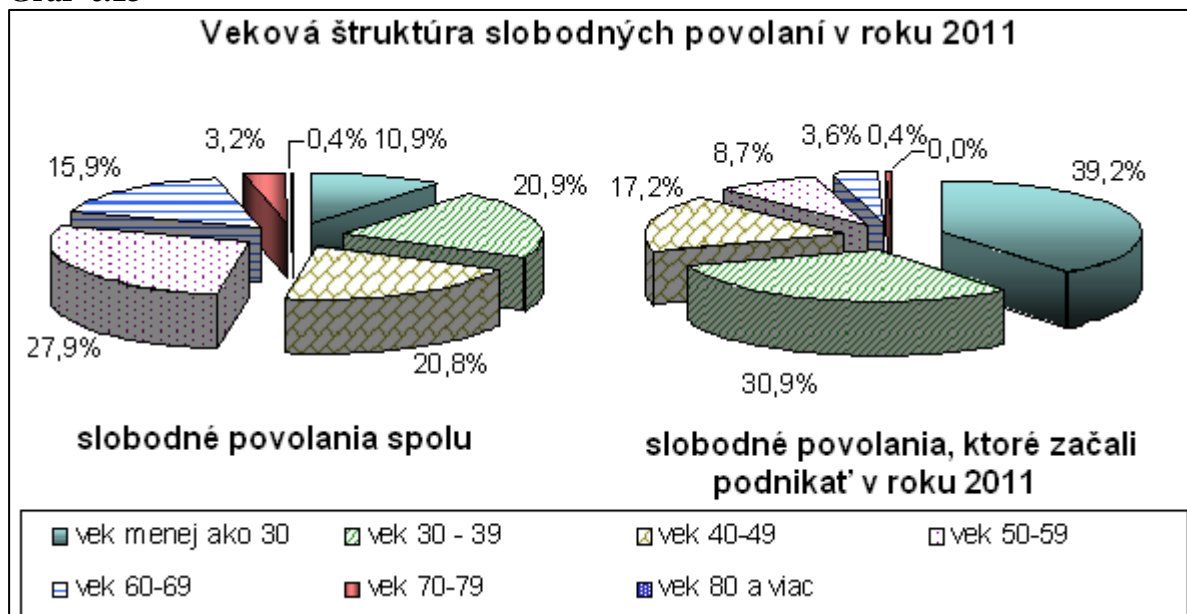
Graf č.12

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Z celkového počtu osôb, ktoré začali v roku 2011 podnikat' ako slobodné povolania bolo 39,2 % vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, 30,9 % vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov, 17,2 % vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 8,7 % vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 4,0 % vo vekovej kategórii viac ako 60 rokov.

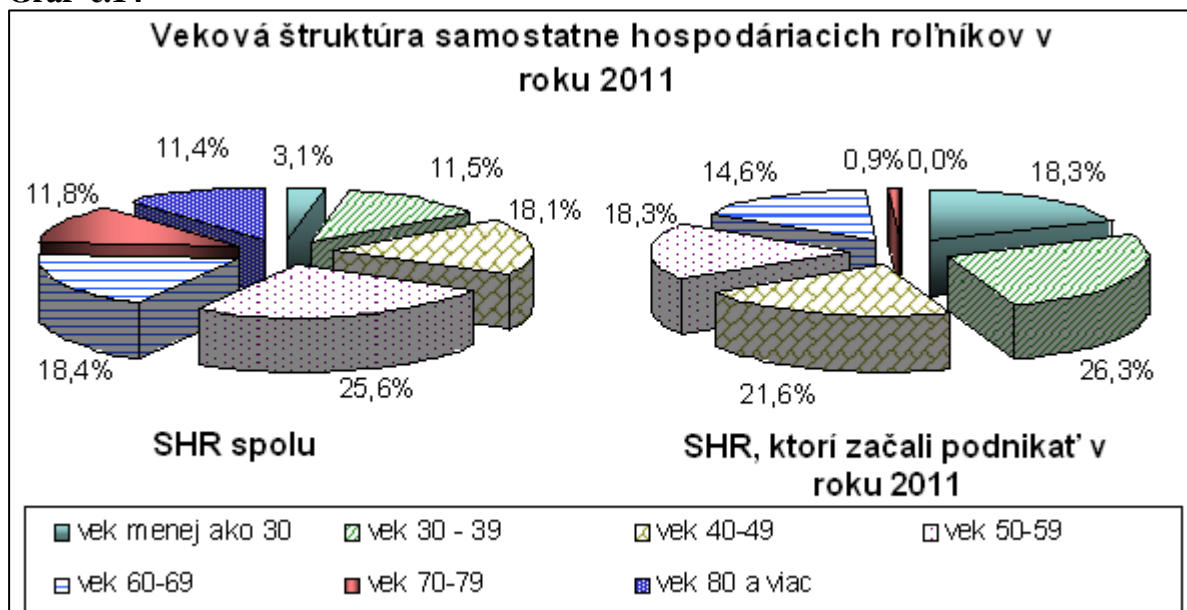
Graf č.13

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

Na rozdiel od živnostníkov a slobodných povolani, najpočetnejšia skupina začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bola vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov (26,3 %). 18,3 % začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bolo vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, viac ako jedna pätina (21,6 %) začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bola vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 18,3 % vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 15,5 % vo vekovej kategórii 60 a viac rokov.

Graf č.14

Zdroj: NARMSP, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚSR

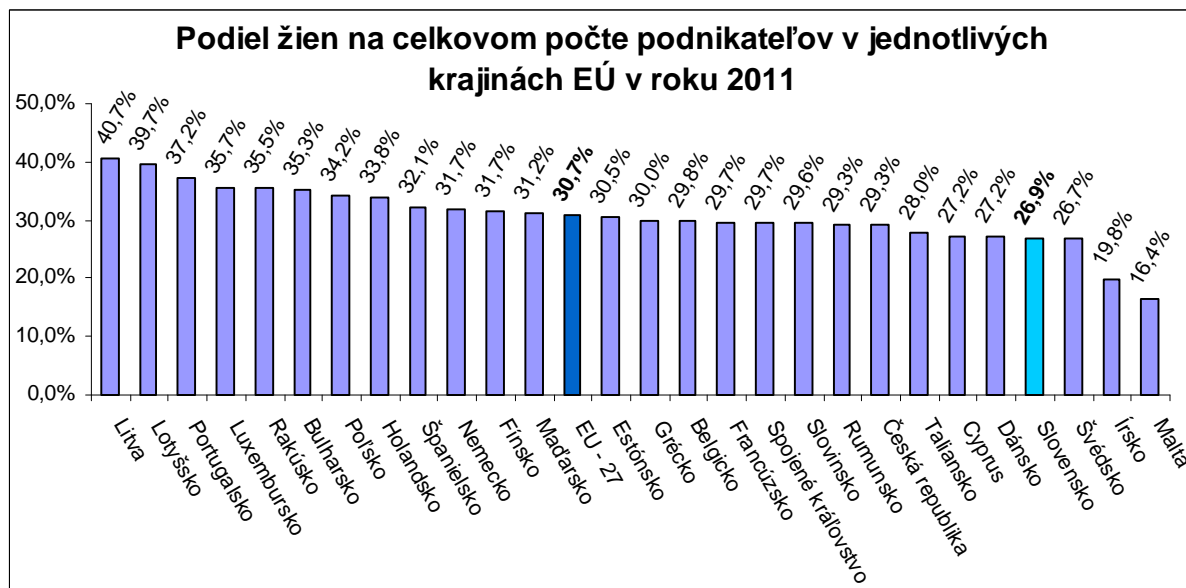
7. Porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Hoci sa ženy podieľajú viac ako polovicou na celkovom počte obyvateľov tak v Európskej únii, ako aj na Slovensku, vo vykonávaní podnikateľskej aktivity majú dominantné postavenie muži. Podľa údajov a metodiky Eurostatu² dosiahol v roku 2011 podiel žien na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb (podnikateľov) v Európskej únii 30,7 %.

Slovensko sa dosiahnutým podielom žien na celkovom počte podnikateľov (26,9 %, čo predstavuje o 3,8 p.b. menej ako v EÚ) zaradilo medzi krajiny s najnižšou podnikateľskou aktivitou žien. Za Slovenskom sa umiestnili iba tri krajiny EÚ, a to Švédsko (26,7 %), Írsko (19,8 %) a Malta (16,4 %).

Na prvých priečkach krajín s najvyšším podielom žien na celkovom počte podnikateľov sa umiestnili krajiny ako Litva (40,7 %), Lotyšsko (39,7 %) a Portugalsko (37,2 %). V rámci krajín V 4 bol najvyšší podiel žien na celkovom počte podnikateľov v roku 2011 zaznamenaný v Poľsku (34,2 %, čo je o 7,2 p.b. viac ako v SR). V Maďarsku podiel žien predstavoval 31,2 % (čo je o 4,2 p.b. viac ako v SR) a v Českej republike 29,3 % (čo je o 2,4 p.b. viac ako v SR).

Graf č.15

Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované NARMSP

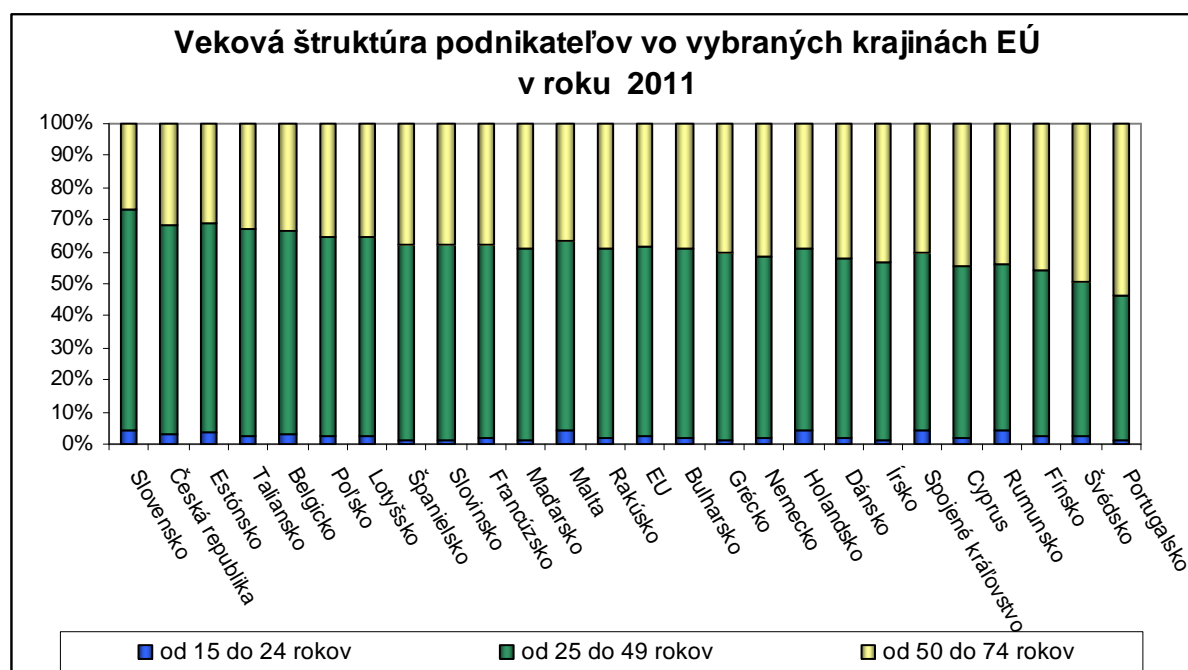
² **Zdroj:** Eurostat, the European Union Labour Force Survey

Metodická poznámka: Zber predmetných údajov sa na Slovensku uskutočňuje prostredníctvom Výberového zisťovania pracovných síl. Za podnikateľov sú považovaní spoločníci firmy, živnostníci, samostatne hospodáriaci roľníci a osoby podnikajúce ako slobodné povolania. Ak má podnikateľ viac firiem je v uvedenej štatistike uvedený len raz. Základ na zisťovanie tvorí stratifikovaný výber bytov, ktorý rovnomerne pokrýva celé územie Slovenskej republiky. Do vzorky je zaradených 10 250 bytov, čo predstavuje 0,6 % z celkového počtu trvalo obývaných bytov v SR. Predmetom zisťovania sú všetky osoby vo veku od 15 rokov žijúce v domácnostiach vybraných bytov bez ohľadu na to, či majú v byte trvalý, prechodný alebo nehlásený pobyt, okrem inštitucionálneho obyvateľstva. Všetky zistené údaje sa prepočítavajú na aktuálne údaje o obyvateľstve SR prevzaté zo štatistického zisťovania o pohybe obyvateľstva.

Podľa údajov Eurostatu, ktorých zber a spracovanie sa uskutočnilo v zmysle metodiky pre *The European Union Labour Force Survey*, bolo v roku 2011 na Slovensku z celkového počtu obyvateľov vykonávajúcich podnikateľskú aktivitu 4,3 % (o 1,8 p.b. viac ako v krajinách EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 24 rokov, 69,0 % (o 9,9 p.b. viac ako v krajinách EÚ) vo vekovej kategórii od 25 do 49 rokov a 26,7 % (11,7 p.b. menej ako v krajinách EÚ) vo vekovej kategórii od 50 do 74 rokov.

Pri porovnaní vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s vybranými krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje najvyšším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii od 15 do 24 rokov (spoločne so Spojeným kráľovstvom) a vo vekovej kategórii od 25 do 49 rokov. Naopak vo vekovej kategórii od 50 do 74 rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie spomedzi porovnávaných krajín, čo svedčí o veľmi nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska. Najvyšší podiel podnikateľov vo vekovej kategórii od 50 do 74 rokov bol zaznamenaný v Portugalsku (53,6 %), Švédsku (49,1 %), Fínsku (45,6 %) a Rumunsku (44,0 %).

Graf č.16

Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované NARMSP

8. Vybrané postoje obyvateľov k podnikaniu

V nasledovnej kapitole materiálu je prezentovaná sekundárna analýza vybraných výsledkov prieskumu Európskej komisie „*Entrepreneurship in the EU and beyond*“³, do ktorého bolo zapojených viac ako 42 000 respondentov vo veku viac ako 15 rokov. Cieľom prieskumu bolo preskúmať postoje obyvateľov k podnikaniu, potenciál podnikateľskej aktivity a aké faktory podmieňujú začiatok a rozvoj podnikania.

Vzhľadom k tomu, že predmetom tohto materiálu je hodnotenie rodových aspektov podnikania, vybrané výsledky prieskumu sú hodnotené aj z pohľadu rodového členenia odpovedí respondentov prieskumu.

Preferencie obyvateľov k podnikaniu

Tab. č. 13: Preferencie obyvateľov k podnikaniu

Ak by ste mali možnosť výberu - stať sa podnikateľom alebo byť zamestnancom, čo by ste si vybrali?				
Odpovede / podiel odpovedajúcich respondentov v %	SR	EÚ - 27		
		Spolu	Muži	Ženy
Byť zamestnancom	61	58	53	63
Byť samo zamestnávateľom / podnikateľom	33	37	42	33
Žiadne z uvedených	2	2	2	2
Nevedeli sa vyjadriť	4	3	3	2

Zdroj: Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond* (Flash Eurobarometer 354), spracované NARMSP

Podľa výsledkov prieskumu by každý tretí obyvateľ Slovenska (33 %) v prípade možnosti výberu preferoval stať sa podnikateľom, ako byť zamestnancom, čo je o 4 p.b. menej ako v prípade respondentov EÚ-27. Oproti roku 2009, kedy Európska komisia zrealizovala obdobný prieskum však počet obyvateľov Slovenska, ktorí by uprednostnili status podnikateľa vzrástol o 7 p.b., čo je v kontraste s vývojom v rámci EÚ – 27, kde počet týchto obyvateľov poklesol o 8 p.b.

61 % respondentov zapojených do prieskumu zo Slovenska a 58 % respondentov v rámci EÚ – 27 deklarovalo, že by uprednostnili status zamestnanca pred podnikateľom.

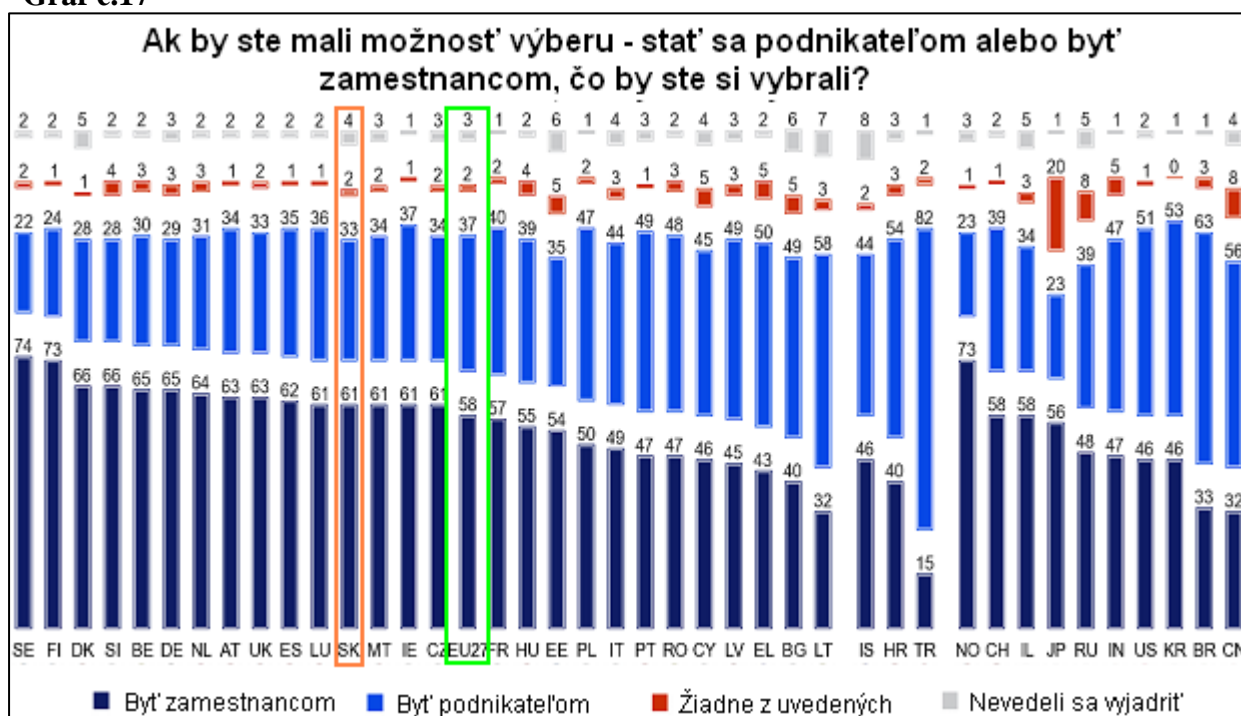
Z hľadiska rodového členenia odpovedí respondentov EÚ – 27 je zrejmé, že vyššiu preferenciu k podnikaniu majú muži (42%) ako ženy (33 %).

V porovnaní s ostatnými krajinami sa na Slovensku prejavuje pomerne nízka preferencia podnikania, ktorá je len na úrovni 1/3 populácie, čo je pod priemerom EÚ. V porovnaní

³ **Zdroj:** Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond* (Flash Eurobarometer 354) http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_354_en.pdf

s krajinami stredoeurópskeho regiónu vyššiu preferenciu dosahuje Poľsko (47%) a Maďarsko (39%), Česko a Rakúsko sú takmer na rovnakej úrovni.

Graf č.17

Zdroj: Európska komisia 2013: Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash Eurobarometer 354), spracované NARMSP

Dôvody pre začatie podnikania

Tab. č. 14: Dôvody pre začatie podnikania

Z akých dôvodov preferujete status podnikateľa pred statusom zamestnanca? ⁴		
Odpovede / podiel odpovedajúcich respondentov v %	SR	EÚ - 27
Pocit osobnej slobody / sebarealizácie	56	62
Sloboda rozhodovania	27	30
Vyšší finančný príjem	22	16
Využitie podnikateľských príležitostí	6	4
Neistota vo vzťahu k zamestnaniu	3	3
Nedostatok atraktívnych zamestnaneckých príležitostí	2	2
Priaznivá ekonomická klíma	1	2
Potreba prispieť k spoločnosti	6	2
Členovia rodiny / známi sú taktiež podnikateľmi	3	1
Iné	12	15
Nevedeli sa vyjadriť	3	3

Zdroj: Európska komisia 2013: Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash Eurobarometer 354), spracované NARMSP

⁴ K uvedenej otázke nebolo publikované vyhodnotenie z pohľadu rodového zloženia respondentov.

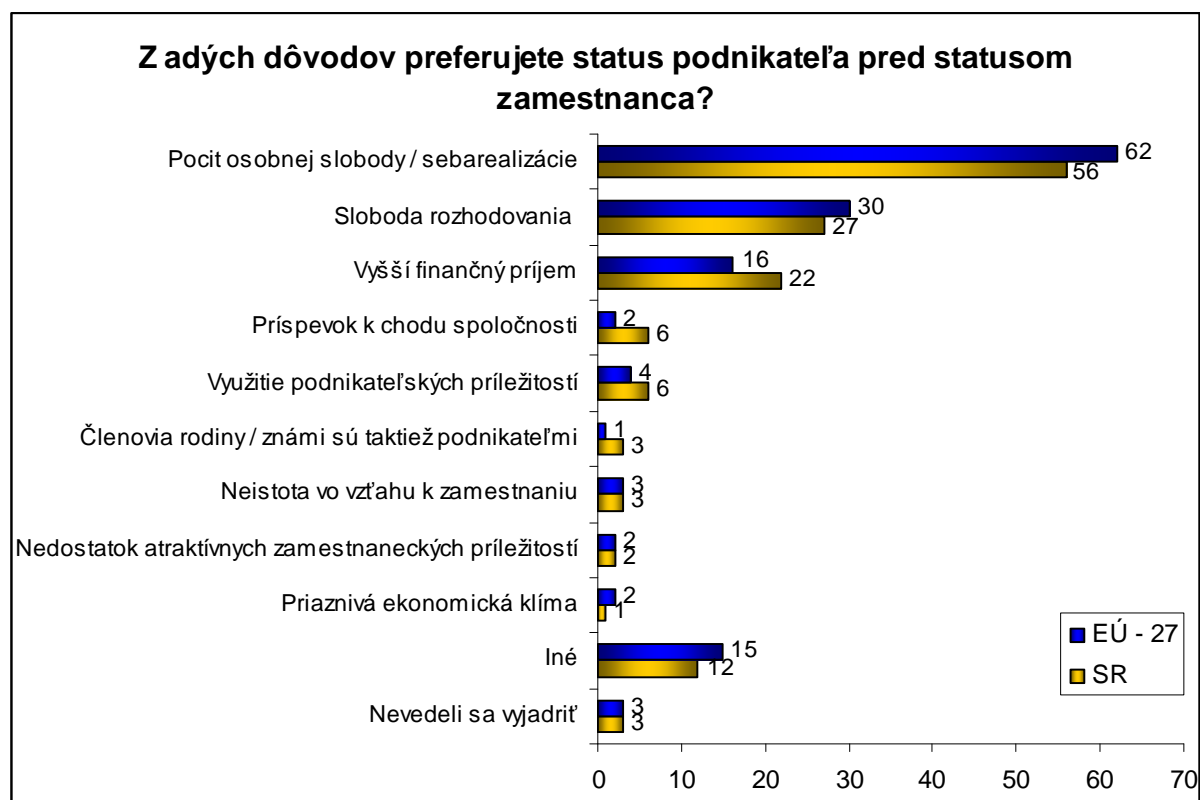
Medzi najčastejšie dôvody, na základe ktorých preferujú status podnikateľa respondenti zapojení do prieskumu zo Slovenska bol uvádzaný pocit osobnej slobody a seberealizácie (56 %, čo je o 6 p.b. menej ako u respondentov EÚ-27) a sloboda rozhodovania (27 %, čo je o 3 p.b. menej ako u respondentov EÚ-27).

Vyšší finančný príjem ako dôvod pre začatie podnikania vo vyššej miere uvádzali respondenti zapojení do prieskumu zo Slovenska (22 %), ako respondenti v rámci EÚ – 27 (16 %).

Využitie podnikateľských príležitostí uvádzalo ako dôvod pre začatie podnikania 6 % respondentov zo Slovenska a 4 % respondentov v rámci EÚ – 27. Neistotu vo vzťahu k zamestnaniu uviedlo 3 % respondentov zo Slovenska a 3 % v rámci EÚ – 27, nedostatok atraktívnych zamestnaneckých príležitostí uviedlo 2 % respondentov zo Slovenska a v rámci EÚ – 27, priaznivú ekonomickú klímu uviedlo 1 % respondentov zo Slovenska a 2 % v rámci EÚ – 27, potrebu prispieť k spoločnosti 6 % respondentov zo Slovenska a 2 % v rámci EÚ – 27, členovia rodiny / známi sú taktiež podnikateľmi 3 % respondentov zo Slovenska a 1 % v rámci EÚ – 27.

Iné dôvody, na základe ktorých preferujú status podnikateľa deklarovalo 12 % respondentov zapojených do prieskumu zo Slovenska, čo je o 3 p.b. menej ako u respondentov EU – 27.

Graf č.18

Zdroj: Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash Eurobarometer 354)*, spracované NARMSP

Miera reálnosti plánov začať podnikat' v nasledujúcich 5 rokoch

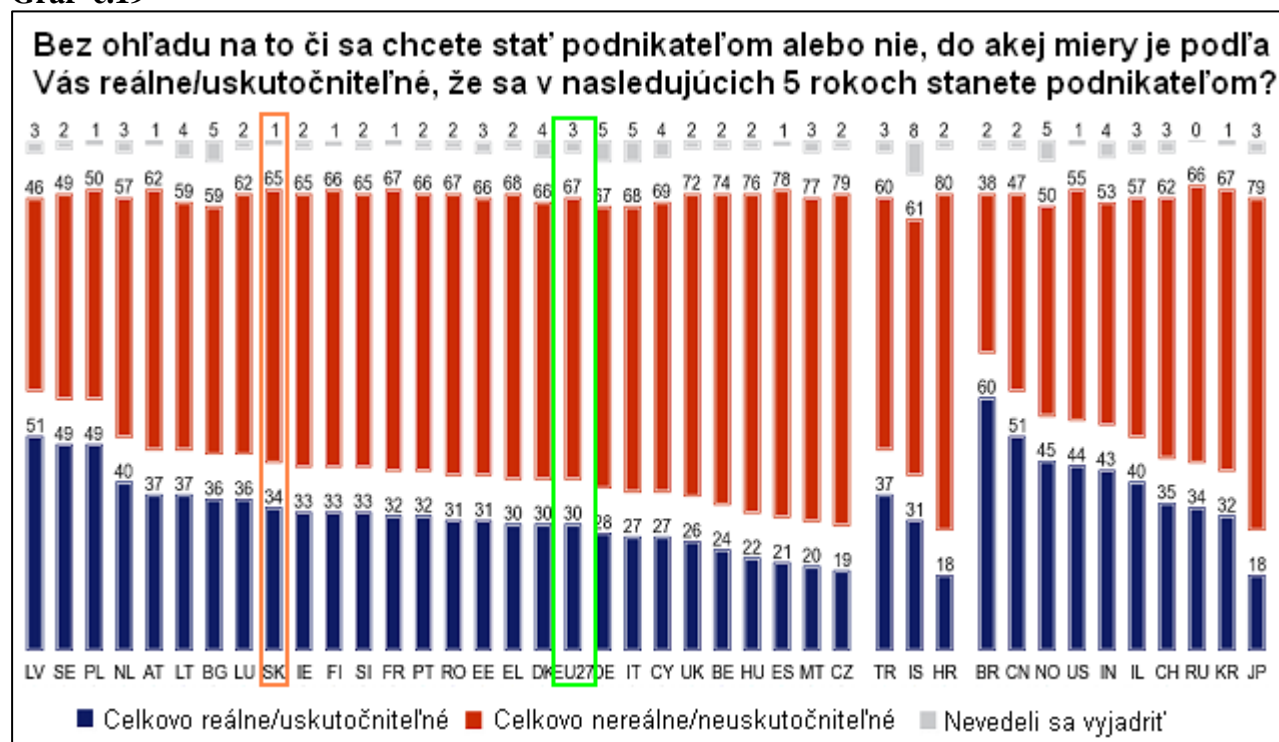
Tab. č. 15: Miera reálnosti plánov začať podnikat' v nasledujúcich 5 rokoch

Bez ohľadu na to či sa chcete stať podnikateľom alebo nie, do akej miery je podľa Vás reálne/uskutočniteľné, že sa v nasledujúcich 5 rokoch stanete podnikateľom?				
Odpovede / podiel odpovedajúcich respondentov v %	SR	EÚ - 27		
		Spolu	Muži	Ženy
Celkovo reálne/uskutočniteľné	34	30	35	26
Celkovo nereálne/neuskutočniteľné	65	67	62	71
Nevedeli sa vyjadriť	1	3	3	3

Zdroj: Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash Eurobarometer 354)*, spracované NARMSP

Na základe výsledkov otázky hodnotiacej mieru reálnosti a uskutočniteľnosti plánov začať podnikat' v nasledujúcich 5 rokoch je evidentné, že mierne pozitívnejšie hodnotia zámery v tejto oblasti respondenti zapojení do prieskumu zo Slovenska (34 %), ako respondenti v rámci EÚ – 27 (30 %). Takmer dve tretiny (65 %) respondentov zo Slovenska a 67 % respondentov v rámci EÚ – 27 považuje možnosť, že začnú v nasledujúcich 5 rokoch podnikat' za celkovo nereálnu. Viac ako jedna štvrtina (26 %) odpovedajúcich respondentov ženského pohlavia v rámci EÚ – 27 považuje svoje plány v tejto oblasti za celkovo reálne, čo je však o 9 p.b. menej ako v prípade mužov.

Graf č.19

Zdroj: Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash Eurobarometer 354)*, spracované NARMSP

Príčiny nereálnosti/neuskutočiteľnosti začať podnikateľ v nasledujúcich 5 rokoch**Tab. č. 16: Príčiny nereálnosti/neuskutočiteľnosti začať podnikateľ v nasledujúcich 5 rokoch**

Z akých dôvodov nie je podľa Vás reálne/uskutočiteľné, že sa stanete podnikateľom v nasledujúcich 5 rokoch?				
Odpovede / podiel odpovedajúcich respondentov v %	SR	EÚ - 27		
		Spolu	Muži	Ženy
Nedostatok finančných zdrojov	25	21	20	22
Súčasná ekonomická klíma nie je vhodná pre začatie podnikania	15	12	13	11
Nedostatočné predpoklady pre podnikanie	9	8	8	8
Nedostatok podnikateľských nápadov	7	7	6	8
Problématické zosúladenie podnikania s rodinným životom	11	6	4	8
Obava z následkov neúspešného podnikania	10	5	5	4
Vysoké administratívne zaťaženie	7	4	4	3
Iné	38	55	55	55
Nevedeli sa vyjadriť	4	2	2	2

Zdroj: Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash Eurobarometer 354)*, spracované NARMSP

Nedostatok finančných zdrojov za začiatok a rozvoj podnikania uviedli respondenti zapojení do prieskumu zo Slovenska, ako aj v rámci EÚ – 27 za najzávažnejší dôvod, pre ktorý nehodnotia svoje plány začať podnikateľ v nasledujúcich 5 rokov ako reálne a uskutočiteľné. Problém nedostatočného prístupu k finančným zdrojom pociťujú výraznejšie respondenti zo Slovenska (25 %), ako respondenti v rámci EÚ – 27 (21 %).

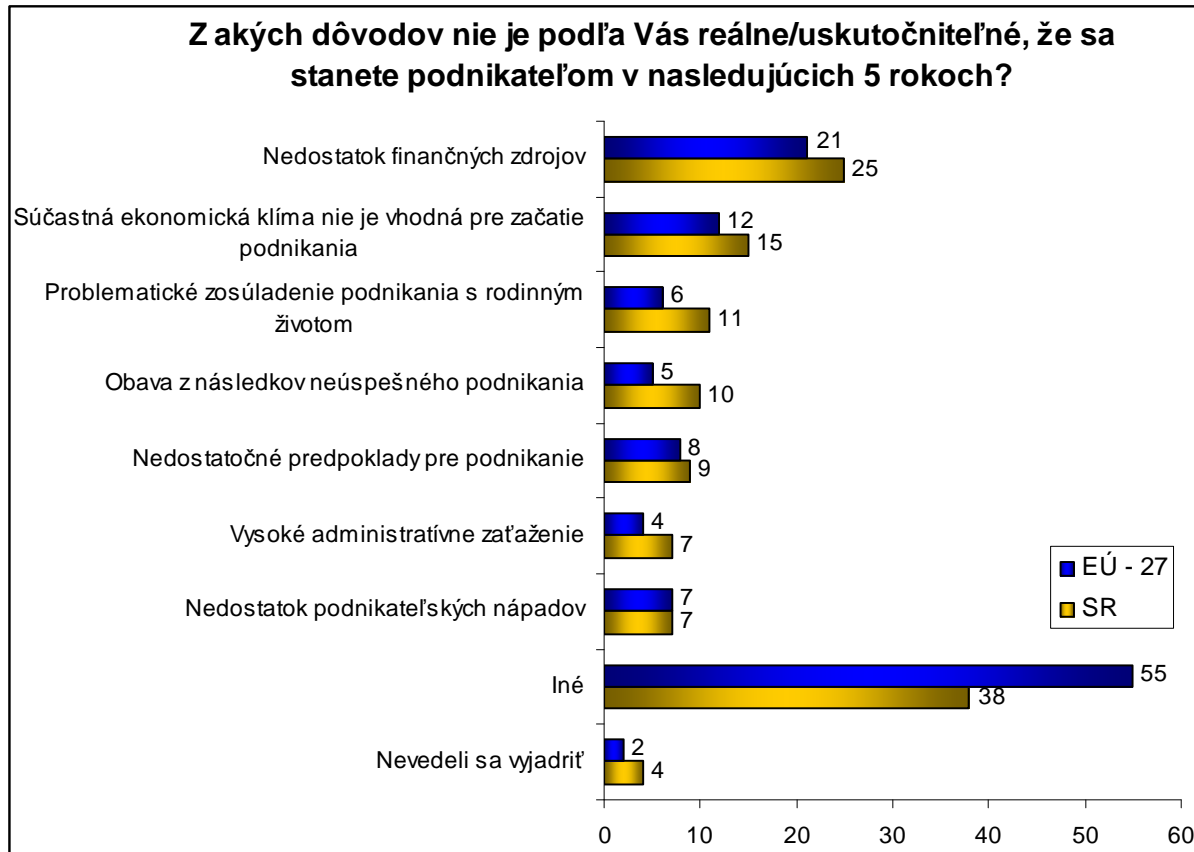
Druhým najčastejšie uvádzaným dôvodom nereálnosti začať podnikateľ bolo zo strany respondentov zo Slovenska (15 %), ako aj v rámci EÚ – 27 (12 %) bola nevhodná ekonomická klíma pre začiatok podnikania.

Medzi ďalšie uvádzané dôvody nereálnosti začať podnikateľ boli zo strany respondentov zo Slovenska uvádzané problématické zosúladenie podnikania s rodinným životom (11 %, čo je o 5 p.b. viac ako u respondentov EÚ-27), obava z následkov neúspešného podnikania (10 %, čo je o 5 p.b. viac ako u respondentov EÚ-27), nedostatočné predpoklady pre podnikanie (9 %, čo je o 1 p.b. viac ako u respondentov EÚ-27), nedostatok podnikateľských nápadov (7 %, čo je totožné ako u respondentov EÚ-27), vysoké administratívne zaťaženie (7 %, čo je o 3 p.b. viac ako u respondentov EÚ-27). Slovensko v tejto oblasti zaznamenalo najvyšší počet respondentov spomedzi krajín EÚ – 27, ktorí uvádzali dôvod nereálnosti začať podnikateľ obavu z následkov neúspešného podnikania.

Iné dôvody súvisiace s nereálnosťou začať podnikateľ deklarovalo podľa výsledku prieskumu 38 % respondentov zo Slovenska, čo bolo až o 17 p.b. menej ako u respondentov v rámci EÚ – 27.

Ženy zapojené do prieskumu v rámci EÚ – 27 uvádzali častejšie ako muži dôvody nereálnosti začať podnikat' problematické zosúladenie podnikania s rodinným životom (o 4 p.b. viac ako muži), nedostatok finančných zdrojov (o 2 p.b. viac ako muži) a nedostatok podnikateľských nápadov (o 2 p.b. viac ako muži).

Graf č.20

Zdroj: Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash Eurobarometer 354)*, spracované NARMSP

9. Záver

- z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR bolo ku koncu roka 2011 72,3 % mužov a 27,7 % žien. Pri medziročnom porovnaní došlo k zvýšeniu podielu žien o 0,2 p.b.
- z pohľadu jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky v roku 2011 najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (53,5 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali u živnostníkov (26,5 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,9 %).
- najväčšie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (61,2 %, sekcia SK NACE O až S), obchodných služieb (49,6 %, sekcia SK NACE K až N), ubytovaní a stravovaní (39,6 %) a v obchode (38,9 %).
- viac ako priemerné majú zastúpenie ženy podnikajúce v rámci slobodných povolání v oblastiach ako pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (65,2 %) a v ambulantej a zubnej lekárskej činnosti (62,5 %).
- najväčšie zastúpenie dosahovali fyzické osoby – podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (28,6 %). Následne vo vekovej kategórii 40 až 49-ročných (27,0 %), 50 až 59-ročných (22,5 %), menej ako 30 rokov (14,7 %) a vo vekovej kategórii 60 a viacročných (7,2 %).
- zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov je zreteľné u súkromne hospodáriacich roľníkov a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (podiel 50 a viacročných tvoril 67,2 % v prípade SHR a 47,4 % u slobodných povolání).
- na konci roka 2011 bolo z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov 14,7 % vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, pričom 77,0 % mladých podnikateľov bolo mužov a 23,0 % žien. Z dlhodobého hľadiska má podiel mladých podnikateľov na celkovom počte podnikateľov klesajúcu tendenciu.
- najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podniká v stavebníctve (30,2 %, čo je o 7,2 p.b. viac ako u živnostníkov spolu), v obchode (21,6 %, čo je o 5,5 p.b. menej ako u živnostníkov spolu), v priemysle (15,8 %) a v obchodných službách (11,2 %, čo je o 2,9 p.b. menej ako u živnostníkov spolu).
- z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roka 2011 bolo 69,9 % mužov a 30,1 % žien.
- najviac preferovanými odvetviami pre začiatok podnikania živnostníkov v roku 2011 bolo odvetvie stavebníctva (26,6 %, čo je o 3,6 p.b. viac ako u živnostníkov spolu), obchod (21,4 %, čo je o 5,6 p.b. menej ako u živnostníkov spolu), priemysel (15,3 %) a obchodné služby (15,0 %).
- najvyšší podiel dosahujú novo začínajúce ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (70,5 %), obchodných služieb (55,5 %), ubytovania a stravovania (50,1 %) a v obchode (46,4 %).

- zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov dosiahlo v roku 2011, v porovnaní s celkovou skupinou živnostníkov, vyššie hodnoty vo všetkých odvetviach.
- začínajúcich živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov bolo v roku 2011 o 24,9 p.b. viac ako v celkovej populácii živnostníkov, vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov o 1,2 p.b. viac a naopak menej vo vekových kategóriách 40 až 49 rokov (o 9,7 p.b.), 50 až 59 rokov (o 12,2 p.b.) a vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (o 4,1 p.b.).
- podľa údajov a metodiky Eurostatu sa Slovensko s dosiahnutým podielom žien medzi podnikateľmi na úrovni 26,9 % zaraďuje medzi krajiny EÚ s najnižšou podnikateľskou aktivitou žien. Za Slovenskom sa umiestnili iba tri krajiny EÚ, a to Švédsko (26,7 %), Írsko (19,8 %) a Malta (16,4 %).
- pri porovnaní vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s vybranými krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje najvyšším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii od 15 do 24 rokov (spoločne so Spojeným kráľovstvom) a vo vekovej kategórii od 25 do 49 rokov. Naopak zastúpenie podnikateľov vo vekovej kategórii od 50 do 74 rokov je na Slovensku najnižšie.
- vyššiu preferenciu mužov k podnikaniu potvrdili aj výsledky prieskumu Európskej komisie *Entrepreneurship in the EU and beyond*. Podľa výsledkov uvedeného prieskumu by jedna tretina (33 %) žien v rámci EÚ – 27 v prípade možnosti výberu preferovala podnikateľskú dráhu, ako byť zamestnancom, čo je však o 9 p.b. menej ako v prípade mužov.
- viac ako jedna štvrtina (26 %) odpovedajúcich respondentov ženského pohlavia v rámci EÚ – 27 považuje svoje plány začať podnikat' v nasledujúcich 5 rokoch za celkovo reálne, čo je však o 9 p.b. menej ako v prípade mužov.
- ženy zapojené do prieskumu v rámci EÚ – 27 uvádzali častejšie ako muži dôvody nereálnosti začať podnikat' problematické zosúladenie podnikania s rodinným životom (o 4 p.b. viac ako muži), nedostatok finančných zdrojov (o 2 p.b. viac ako muži) a nedostatok podnikateľských nápadov (o 2 p.b. viac ako muži).